

Література

1. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии : учеб. Пособие для пед. вузов / Г.К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – С. 130 – 193.
2. Суртаева Н.Н. Нетрадиционные педагогические технологии: Парацентрическая технология : учеб. Науч. Пособие / Н.Н. Суртаева. – М. – Омск, 1974. – 22 с.
3. Хуторской А.В. Ключевые компетентности как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – №2. – С. 58 – 61.

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАВДАННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ
ДІЛЯНКИ У СЕРЕДНІХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ І ПОЗАШКІЛЬНИХ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАКЛАДАХ**

В.В. Онінко
Полтава, Україна

Сучасна профільна школа передбачає практичну спрямованість освіти, подолання відірваності знань від реального життя, посилення прикладного аспекту знань, необхідність вивчення предмету у тісному зв'язку з потребами практики, науки і техніки, тобто уміння учнів застосовувати знання на практиці. Школа не тільки має забезпечувати опанування учнями теоретичних і практичних знань і вмінь з основ біології, екології та сільськогосподарського виробництва, а й прищеплювати їм любов до праці, створювати оптимальні умови для задоволення різнобічних інтересів дітей, розвивати їхні здібності й творче мислення, орієнтувати їх на вибір професій, пов'язаних із біологією, екологією та сільськогосподарським виробництвом.

У процесі вивчення біології учні загальноосвітніх навчальних закладів не лише засвоюють певну суму теоретичних знань, а й набувають практичних навичок. Важливим засобом поглиблення навчання з продуктивною працею і підготовкою учнів середньої школи до життя служить дослідницька робота. Вона створює найсприятливіші умови для виховання у школярів прагнення до знань, до оволодіння трудовими навичками. У зв'язку з цим організація науково-технічної творчості та дослідництва набуває особливого значення. Одним із найефективніших способів досягнення поставленої мети є активне впровадження масового дослідництва в процесі роботи учнів у кабінетах-лабораторіях, куточках живої природи, теплицях та оранжереях, на навчально-дослідних земельних ділянках.

Навчально-виховний процес в умовах навчально-дослідної земельної ділянки у середніх загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах спрямований на розвиток пізнавальної діяльності учнів, залучення їх до пошукової роботи, поглиблення та систематизацію знань, вмінь і навичок, усвідомлення практичної складової навчальних предметів, формування міжпредметних зв'язків при викладанні природничих та технологічних дисциплін тощо. Навчально-дослідна земельна ділянка – це лабораторія біології під відкритим небом, в котрій проводиться багато уроків і практичних занять з біології та сільськогосподарської праці, робота гуртків юннатів забезпечить більшу частину роботи на відкритому повітрі, прогулянки груп продовженого дня та інша позакласна робота.

Навчальні екскурсії та лабораторно-практичні заняття в умовах навчально-дослідної земельної ділянки є обов'язковими та необхідними складовими практичної компоненти вивчення природничих дисциплін профільної школи. Вони передбачають створення умов для наближення змісту навчальних предметів до реального життя, спостереження та дослідження явищ природи і процесів життєдіяльності суспільства, розширення світогляду учнів, формування в них практично-зорієнтованих компетенцій, посилення практичної та професійно-орієнтованої спрямованості навчально-виховного процесу.

Під час вивчення курсів природничого циклу значна увага приділяється шкільній навчально-дослідній земельній ділянці, яка функціонує як структурний підрозділ закладу освіти з метою проведення навчальних та практичних занять, передбачених програмами, засвоєння знань, формування вмінь і навичок, організації позакласної юннатівської, дослідницької роботи, продуктивної праці учнів. На уроках біології вчителі знайомлять учнів з науковими основами сільського господарства. Учні отримують повноцінні, міцні та глибокі знання при виконанні двох вимог: *по-перше*, коли біологічні знання пов'язуються з сільськогосподарськими, та *по-друге*, коли навчання на уроках супроводжується практичними роботами учнів на шкільній навчально-дослідній ділянці, невід'ємна складова частина системи викладання біології. Робота учнів на ділянці є продовженням класних занять, вони слугують поглибленню й закріпленню отриманих на уроках знань та є використанням цих знань в практичній діяльності. В систему ж прищеплення учням трудових вмінь і навичок включається оволодіння учнями вмінь та навичок по вирощуванню рослин та догляду за тваринами в процесі побудови навчально-дослідних робіт. Базами таких робіт учнів під керівництвом учителя є навчальні біологічні кабінети з куточками живої природи та шкільні навчально-дослідні ділянки, районні агробази та біостанції юннатів тощо. Навчально-дослідну ділянку повинен бути базою дослідницької роботи учнів. Виконуючи нескладні досліди з рослинами і тваринами, вони закріплюють, розширюють і поглиблюють знання з біології, отримані в класі, пізнають рослинні і тваринні організми, опановують методами управління їх

ростом і розвитком, набувають вміння у вирощуванні рослин і тварин, долучаються до колективної праці. У процесі здійснення дослідно-практичних робіт в учнів виховується відповідальність за доручену справу, вони звикають розпочати справу доводити до кінця. Навчально-дослідну ділянку є основним джерелом для заготівлі колекцій і роздаткового матеріалу для кабінету біології.

Історія садово-паркового мистецтва – частина культурологічної компоненти змісту освіти. Знайомство з цим розділом людської культури розвиває у школярів почуття краси. Вивчення «зеленої архітектури» як елемента соціальної історії сприяє розумінню історичного шляху розвитку людського суспільства.

Навчально-дослідна земельна ділянка повинна займати важливе місце в пізнанні учнями природи рідного краю і формуванні любові та бережливого ставлення до неї, виховує в школярах естетичні почуття, любов до батьківщини, до сільськогосподарської праці. Шкільний ділянка – місце, де учні набувають основи екологічних знань, так як при створенні будь-якого парку або саду необхідне розуміння того, як взаємодіють рослини між собою і з навколишнім середовищем. Набуття знань з біології в умовах навчально-дослідної ділянки підвищує екологічну культуру не тільки дітей, а й дорослих.

Особливого значення навчально-дослідної земельної ділянки у середніх загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах набуває в умовах профільного навчання. Організація діяльності школярів під час проведення уроків, позакласних та поза аудиторних занять повинна бути орієнтована на допрофільну та профільну підготовку, реалізацію індивідуального підходу до учнів, поглиблення теоретичної та практичної складових профільних навчальних дисциплін. У вирішенні цих завдань провідна роль належить саме вчителям природничих дисциплін. Для того, щоб отримати необхідний результат від проведення занять на ділянці, вчителю необхідно мати на увазі ряд принципово методичних функціональних положень: навчально-виховна, організаційна, координаційна, інформаційна, дослідно-діагностична, аналітична, корекційна, прогностично-проектна, профілактична, представницька, психотерапевтична.

Підсумовуючи *педагогічні завдання використання навчально-дослідної земельної ділянки у середніх загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах, слід відзначити наступні:*

- закріпити та конкретизувати знання учнів з природничих та технологічних дисциплін, поєднуючи їх з практичною роботою; сформувати елементарні навички методики проведення експерименту у вегетаційних та польових умовах; навчити використовувати агрономічні вміння під час практичних робіт на навчально-дослідній ділянці; готувати учня до самоосвіти впродовж життя та реалізації професій біотехнологічного профілю;
- дати уявлення учням про головні сільськогосподарські процеси, засновані на даних біологічної науки;
- ознайомити студентів з навчальними, науково-дослідними установами, сільськогосподарськими дослідними станціями, фермами, тваринницькими комплексами тощо;
- оволодіти методикою польового дослідження, методикою постановки дослідів із тваринами та сучасними методами експериментальної роботи;
- прищепити учням навички вирощування рослин, догляду за рослинами і тваринами, постановці дослідів, які пояснюють значення основних агробіологічних прийомів керівництва рослинними і тваринними організмами;
- заготовити необхідний матеріал для здійснення наочності на уроках;
- привчити учнів до організованої праці, яке поєднує колективну роботу з індивідуальною відповідальністю, свідомого ставлення до практичних завдань та праці;
- розвинути творчу пізнавальну самостійність, особистісні якості студентів;
- підготувати до виробничої праці в сільськогосподарському виробництві.

МІСЦЕ НАУКИ У ВУЗІ

*В.Д. Орлов, Г.С. Ткачук
Харків, Хмельницький, Україна*

У найбільш розвинутих країнах світу фундаментальна і значна частина прикладної науки сфокусована у навчальних закладах. Її фінансування здійснюється як за цільові гроші, що надаються державою, самим навчальним закладам з фонду, що створюється з платні студентів за навчання. Але головна підтримка надходить за рахунок грантів від різного роду фондів, фірм, державних або недержавних структур. Надходження цього фінансування прямо залежить від наукового авторитету професорсько-викладацького складу вузу, але і є оборотний зв'язок – фінансування наукових проектів викладача впливає на його творчий розвиток, підвищує його науковий рейтинг і авторитет. А якщо він ще спроможний донести нову наукову інформацію у доступній формі до студентів, зацікавити їх, передати їм ці знання, то до нього завжди буде черга студентів на його спецкурси та спецпрактикуми. Усі ці фактори впливають і на авторитет навчального закладу в цілому, тому такі викладачі будуть